

Täiskasvanute täienduskoolitused

Uus täiskasvanute koolituse seadus

Käesolev juhendmaterjal selgitab uue täiskasvanute koolituse seaduse¹ (TäKS) aluspõhimõtteid, täienduskoolitusasutuse pidamisele ja täienduskoolituse läbiviimisele kehtestatud uusi nõudeid ning teisi muudatusi, mille uus TäKS kaasa toob.

Riigikogu võttis uue täiskasvanute koolituse seaduse vastu 18. veebruaril 2015, seadus jõustub 2015. aasta 1. juulil. See tähendab, et käesolevas juhendmaterjalis toodud kord ei kehti enne 1. juulit 2015 ning kõik, kes soovivad korraldada täiskasvanute täiendkoolitusi enne uue seaduse jõustumist, peavad lähtuma kehtivatest õigusaktidest ning vajadusel taotlema tegevusluba hetkel kehtiva korra alusel.

Loakohustus ja teatamiskohustus

Üks olulisemaid muudatusi, mille uus täiskasvanute koolituse seadus kaasa toob, on, et suure osa koolituste puhul kaob senine loakohustus ning asendub majandustegevusteate esitamise võimalusega. Erakooliseaduses toodud täiskasvanute koolituse tegevuslubade süsteem tunnistatakse kehtetuks, selle asemel nähakse teatud valdkondades ette loakohustus, mis kehtestatakse või on kehtestatud vastavas eriseaduses.

See tähendab, et kui seni kehtinud korra kohaselt tekkis kõigil koolitajatel, kelle poolt korraldatav õpe kestab rohkem kui 120 tundi või 6 kuud aastas, loakohustus, siis edaspidi kehtib kõigi koolitajate jaoks võimalus esitada majandustegevusteate. Teatamiskohustuse või loakohustuse teke ei ole edaspidi seotud koolituse mahuga.

Koolitajad, kellele ei kehti eriseadusest tulenev loakohustus, esitavad majandustegevusteate. Seejuures ei ole majandustegevusteate esitamine kohustuslik, koolitaja võib valida, kas teade esitada või mitte. Täiskasvanute koolituse seadust kohaldatakse täiendkoolituste korraldajale, kui ta on esitanud majandustegevusteate täienduskoolituse läbiviimiseks. Kõik täienduskoolitusasutuse pidajad, kes soovivad, et nende juures õppijad saaksid teha oma tulust mahaarvamisi, peavad esitama majandustegevusteate täienduskoolituse läbiviimise kohta või taotlema seaduses ette nähtud tegevusloa. Samuti on tegevusloa olemasolu või majandustegevusteate esitamine eelduseks, et õppijad saaksid tööandjalt õppepuhkust, et koolitaja saaks läbi viia Töötukassa tellitavat tööturukoolitust või muud riigieelarvest, kohaliku omavalitsuse eelarvest või struktuurifondidest rahastatavat koolitust.

¹ Käesolevas juhendmaterjalis mõeldakse täiskasvanute koolituse seaduse all uut täiskasvanute koolituse seadust, mis jõustub 2015. aasta 1. juulil. Termineid teatamis- ja loakohustus kasutatakse majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses toodud tähenduses. Juhendmaterjali täiendatakse pidevalt, kuna täiskasvanute koolituse seaduse rakendusaktid, sealhulgas „Täienduskoolituse standard“, ei ole veel vastu võetud, samuti on seaduse rakendamise praktika alles kujunemas.

Loakohustus

Neljas valdkonnas kehtib siiski edasi loakohustus. Neil juhtudel ei tulene loakohustus täiskasvanute koolituse seadusest, vaid asjaomase valdkonna eriseadusest.² Tegevusluba peavad taotlema:

- mootorsõidukijuhi koolitust korraldavad isikud ja asutused,
- eesti keele tasemeeksami tegemiseks ettevalmistavat eesti keele õpet korraldavad isikud ja asutused,
- turvatöötaja õppe korraldajad,
- vedurijuhi koolituse korraldajad.

Seega jagunevad täienduskoolitusasutused, mille tegevust TäKS reguleerib, kaheks: täienduskoolitusasutused, kellele on asjakohase eriseaduse alusel väljastatud tegevusluba täienduskoolituse läbiviimiseks, ja täienduskoolitusasutused, kes on esitanud TäKSi alusel majandustegevusteate täienduskoolituse läbiviimise kohta. Majandustegevusteate saavad esitada koolitajad, kelle läbiviidavale täienduskoolitusele pole kehtestatud loakohustust. Sama koolituse puhul ei kehti korrigeerimis- ja loakohustus, kuid on mõeldav, et üks ettevõtte korraldab nii koolitusi, mille korraldamiseks peab olema tegevusluba, kui ka koolitusi, mille korraldamiseks esitatakse TäKSi alusel majandustegevusteate.

Näiteks kui osaühing X korraldab nii eesti keele koolitust, mis on suunatud eesti keele tasemeeksamiks ettevalmistamisele, kui ka inglise keele koolitust, peab osaühing X taotlema keeleseaduse alusel eesti keele koolituse korraldamiseks tegevusloa. Inglise keele koolituse korraldamiseks tegevusluba taotleda ei saa, sest selleks puudub õiguslik alus. Osaühing X võib esitada inglise keele koolituste osas majandustegevusteate, kui soovib, et talle kohalduks täiskasvanute koolituse seadus ning et tema inglise keele õppijad saaksid ka teha oma tulust mahaarvamisi.

Enne uue täiskasvanute koolituse seaduse jõustumist väljastatud load

Enne uue täiskasvanute koolituse seaduse jõustumist erakooliseaduse alusel tööalase või vabaharidusliku koolituse läbiviimiseks väljastatud koolitusload või tegevusload kehtivad kuni 2016. aasta 30. juunini. Nimetatud koolitusloa või tegevusloa alusel täiskasvanute koolitusasutuste pidajad on kuni loa kehtivuse lõpuni võrdsustatud täienduskoolitusasutuse pidajaga uue täiskasvanute koolituse seaduse tähenduses. See tähendab, et kuni tegevusloa kehtivuse lõpuni laienevad neile ja nende õppijatele samad õigused (nt õigus õppepuhkusele, õigus saada rahastust riigieelarvest, õigus teha tulust mahaarvamisi), mis majandustegevusteate esitanud täienduskoolitusasutuse pidajale. Enne uue täiskasvanute koolituse seaduse jõustumist täiskasvanute koolitusasutusena tegutsenud riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused ning avalik-õiguslikud juriidilised isikud on kuni 2016. aasta 30. juunini võrdsustatud täienduskoolitusasutuse pidajaga uue täiskasvanute koolituse seaduse tähenduses.

² Näiteks liikluseadus, keeleseadus, turvaseadus, raudteeseadus.

Enne uue täiskasvanute koolituse seaduse jõustumist mootorsõidukijuhi koolituse korraldajatele ja turvatöötaja õppe korraldajatele väljastatud tegevuslubade kehtivuses midagi ei muutu ning need on endiselt tähtajatud ning uut tegevusluba taotlema ei pea.

Täienduskoolitusasutuse pidaja

Täiskasvanute täienduskoolituse läbiviimist reguleerivad täiskasvanute koolituse seadus, ja valdkondlikud eriseadused³ ning eraõigusliku juriidilise isiku ja füüsilise isiku majandustegevuse alustamise, teostamise ja lõppemise osas majandustegevuse seadustiku üldosa seadus.

Täiskasvanute koolituse seadust kohaldatakse täienduskoolitusasutuse pidajale, see tähendab:

- täienduskoolitust läbiviivale eraõiguslikule juriidilisele isikule,
- avalik-õiguslikule juriidilisele isikule,
- riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutusele,
- füüsilisele isikule,

kui tal on seaduses sätestatud kohustus taotleda täienduskoolituse läbiviimiseks tegevusluba või kui ta on esitanud majandustegevusteate täienduskoolituse läbiviimiseks.

See tähendab, et uue korra kohaselt võrdsustatakse eraõiguslike täienduskoolitusasutuse pidajatega ka riigi- või kohaliku omavalitsuse üksuse asutused ja avalik-õiguslikud juriidilised isikud, kes on saanud kas tegevusloa täienduskoolituse läbiviimiseks või kes on esitanud majandustegevusteate täienduskoolituse läbiviimise kohta.

Majandustegevusteate täienduskoolituse läbiviimise kohta esitab üksnes isik või asutus, kes soovib olla täienduskoolitusasutuse pidaja. See tähendab, et majandustegevusteadet ei esita näiteks lisaks täienduskoolitusasutuse pidajale ka pidajaga töölepingulises suhtes olevad lektorid või õpetajad.

Majandustegevusteate esitamine

Täienduskoolitusasutuse pidajana tegutsemiseks esitab täienduskoolituse läbiviija majandustegevusteate, kui tal ei ole seadusega ette nähtud kohustust taotleda täienduskoolituse läbiviimiseks tegevusluba. Majandustegevusteate esitatakse Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS) kaudu elektrooniliselt.

Täienduskoolitusasutuse pidaja avalikustab EHISe kaudu:

- täienduskoolitusasutuse õppekavarühmad, milles täienduskoolitust läbi viiakse,
- tegevusloa andmed (kui on väljastatud tegevusluba),
- asutuse kontaktandmed,
- veebilehe aadressi,

³ Näiteks liikluseadus, keeleseadus, turvaseadus, raudteeseadus.

- täienduskoolituse läbiviimise tegevusloa väljaandmise aluseks olnud õppekavad (see tähendab, et EHISes avaldatakse üksnes need õppekavad, millele on väljastatud tegevusluba. Kui loakohustust ei ole, ei avalikustata õppekava EHISes).

Täienduskoolitusasutuse pidaja avalikustab oma veebilehel ja loob võimalused tutvuda täienduskoolitusasutuses järgmiste andmetega:

- täienduskoolituse õppekorralduse alused (õppekorralduse alustes sätestatakse õppijate täienduskoolitusele vastuvõtu ja koolituselt väljaarvamise tingimused ja kord ning täienduskoolituse eest õppetasu maksmise, sellest vabastamise ja selle tagastamise tingimused ja kord ning teised õppe korraldamiseks olulised tingimused. Täienduskoolituse õppekorralduse alused kehtestab pidaja),
- täienduskoolituse õppekavad (täienduskoolitusasutuse pidaja ei pea avalikustama või tutvumiseks kättesaadavaks tegema õppekavasid ja nendega seotud täiskasvanute koolitajate andmeid, kui õppekava on lepingu alusel välja töötatud üksnes lepingus määratletud isikute koolitamiseks),
- täienduskoolituskursusega seotud täiskasvanute koolitajate nimed koos nende kompetentsust tõendava kvalifikatsiooni, õpi- või töökogemuse kirjeldusega,
- täienduskoolitusasutuse tegevuse kvaliteedi tagamise alused (täienduskoolitusasutuse tegevuse kvaliteedi tagamise alustes sätestatakse vähemalt täienduskoolituse õppekavade, täienduskoolituskursusega seotud täiskasvanute koolitajate ja õppekeskkonna kvaliteedi tagamise tingimused ja kord ning täienduskoolituse kohta tagasiside kogumise kord),
- loakohustusega täienduskoolituse läbiviimiseks antud tegevusloa andmed.

Oluliseks muudatuseks võrreldes seni kehtinud korraga on ka, et erakooliseaduse § 2 lõike 1 alusel on koolitusloa taotlemiseks praegu vaja moodustada eraldi asutus (kool). Uue täiskasvanute koolituse seadusega kaotatakse nõue moodustada eraldi koolitusasutus. Kuigi täiskasvanute koolituse seaduses kasutatakse terminit „täienduskoolitusasutuse pidaja“, ei pea pidaja eraldi asutust formaalselt moodustama – selleks on näiteks ettevõtja asjaomane käitis, riigiasutuste puhul on ongi täienduskoolitusasutuse pidajaks riigiasutus ise. Varem sätestati täienduskoolituse õppekorralduse alused ja täienduskoolitusasutuse tegevuse kvaliteedi tagamise alused koolitusasutuse põhikirjas. Kuna eraldi koolitusasutuse loomine ei ole enam nõutav, siis kaob vajadus luua ka koolitusasutuse põhikiri. Iga koolitaja peab sellele vaatamata kehtestama ja avalikustama täienduskoolituse õppekorralduse alused ja täienduskoolitusasutuse tegevuse kvaliteedi tagamise alused.

Täienduskoolitusasutuse pidaja teeb täienduskoolituses osalejale ja koolituse rahastajale teatavaks vähemalt järgmised andmed ja dokumendid:

- füüsilisest isikust ettevõtja puhul nimi, isiku- või registrikood, selle puudumise korral sünniaeg, ja olemasolu korral ärinimi, juriidilisest isikust ettevõtja puhul ärinimi ja registrikood;
- teise lepinguriigi ettevõtjast teenuseosutaja puhul sünniaeg, riik, asukoha aadress ja postiaadress, kui see erineb asukoha aadressist;
- teenuseosutaja kontaktandmed (telefoninumber, elektronposti aadress);

- loakohustusega tegevusala puhul tegevusloa andnud majandushaldusasutuse andmed;
- käibemaksukohustuslase puhul maksukohustuslasena registreerimise number;
- reguleeritud kutseala puhul iga erialaliit või sellesarnane asutus või isik, millesse teenuseosutaja kuulub, kutsenimetus ja liikmesriik, kus kõnealune nimetus on antud;
- teenuse hind, kui hinna määrab ette kindlaks teenuseosutaja;
- teenuse peamised omadused;
- vastutuskindlustuse või muu tagatise olemasolu nõude korral vastutuskindlustuse või muu tagatise suurus, rahaühik ja kehtivuse piirkond, kehtivuse algus- ja lõppkuupäev ning kindlustusandja või muu tagatise andja nimi ja kontaktandmed;
- ettevõtja kasutatavad üldtingimused ja -sätted sellise müüjäjärgse garantii kohta, mida ei ole ette nähtud seadusega, ning lepingu suhtes kohaldatava õiguse ja kohtualluvust puudutavate lepingusätete olemasolu ja kasutamise kohta;
- täienduskoolituse õppekava;
- täienduskoolitust läbi viiva täiskasvanute koolitaja nimi ja andmed tema kvalifikatsiooni kohta;
- täienduskoolituse toimumise aeg;
- täienduskoolituse läbiviimise koht ja aadress;
- õppemaksu suurus ja muud õpingutega kaasnevad kulud, sealhulgas õppevahendite kulud;
- õppemaksu tasumise kord ja tähtaeg;
- õppemaksu tagastamise alused ja kord;
- vaidluste lahendamise kord.

Täienduskoolituse õppekavas sätestatakse vähemalt järgmised andmed:

- 1) õppekava nimetus (õppekava nimetus peab võimalikult täpselt väljendama täienduskoolituse sisu ja ei tohi olla eksitav. Õppekava nimetuses ja õpiväljundites kirjeldatut peab olema võimalik etteantud õppeajaga saavutada. Õppekava nimetuses ei tohi kasutada üksnes ametinimetust);
- 2) õppekavarühm;
- 3) õppekava eesmärk ja õpiväljundid (kui täienduskoolituse eesmärk on kutsestandardis või riiklikus õppekavas või tasemeõppe õppekavas sisalduvate kompetentside omandamine või on eesmärgiks anda täienduskoolituse läbinule õigus mingis valdkonnas tegutsemiseks või pädevustunnistus, märgitakse see õppekavas eesmärgina ning õppekava koostamisel arvestatakse teiste seaduste alusel sellele koolitusele sätestatud nõuetega);
- 4) õpingute alustamise tingimused, juhul kui need on eeltingimuseks õpiväljundite saavutamisel;
- 5) õppekava kogumaht ja struktuur, sealhulgas auditoorne, praktiline ja iseseisev töö (õppekava maht määratakse õppekavas akadeemilistes tundides. Üks akadeemiline tund vastab 45 minutile);
- 6) õppe sisu;
- 7) õppekeskkonna kirjeldus (täienduskoolitusasutuse õppekeskkond peab olema piisav täienduskoolituse läbiviimiseks ning õppekava eesmärkide ja õpiväljundite saavutamiseks);
- 8) õppematerjalide loend, juhul kui need on ette nähtud;

- 9) lõpetamise tingimused ja väljastatavad dokumendid;
- 10) koolitaja kompetentsi tagava kvalifikatsiooni või õpi- või töökogemuse kirjeldus.

Õppekava koostatakse õpiväljundipõhiselt. Õpiväljundid on kirjeldatud õppekava läbimiseks vajalikul miinimumtasemel. Täienduskoolituse eesmärgid ja õpiväljundid sõnastatakse nii, et nende alusel on võimalik hinnata õppekava läbinu teadmisi ja oskusi.

Koolituse lõpus väljastatavad tõendid ja tunnistused

Uue korra kohaselt väljastatakse igale täienduskoolituses osalenule tõend või tunnistus. Tõend täienduskoolituses osalemise või selle läbimise kohta väljastatakse täienduskoolituses osalenud isikule juhul, kui koolituse käigus ei hinnatud õpiväljundite saavutatust või õppija ei saavutanud neid. Tunnistus täienduskoolituse läbimise kohta väljastatakse juhul, kui koolituse käigus hinnati õpiväljundite saavutatust ja koolitusel osaleja saavutas need.

Tunnistusele ja/või tõendile märgitakse vähemalt järgmised andmed:

- 1) õppija nimi ja isikukood;
- 2) täienduskoolitusasutuse nimi ja registrinumber, selle puudumisel pidaja registrinumber;
- 3) vastava õppekavarühma registreeringu number Eesti Hariduse Infosüsteemis või tegevusloa olemasolul tegevusloa number;
- 4) õppekava nimetus;
- 6) täienduskoolituse toimumise aeg ja maht;
- 7) tõendi või tunnistuse väljaandmise koht ja kuupäev;
- 8) tõendi või tunnistuse number;
- 9) koolitajate nimed.

Tunnistusel või selle lisas märgitakse ka omandatud õpiväljundid, õpiväljundite saavutatuse hindamise viisid (näiteks eksam, test, praktiline töö või muu taoline) ning hindamise tulemused. Tunnistus ja tõend allkirjastatakse täienduskoolitusasutuse põhikirjas või selle alusel sätestatud korras. Täienduskoolitusasutuse väljastatud tunnistused ja tõendid peavad olema numereeritud ja täienduskoolitusasutus peab nende üle arvestust pidama. Tunnistusi ja tõendeid võib väljastada ka elektrooniliselt.

Lisainfo:

Elen Ruus
peaekspert
välishindamisosakond
elen.ruus@hm.ee
7 350 117